

FILM: meerdere lagen!

Film kent, net als andere kunstvormen, een onderscheid tussen inhoud en vorm. Inhoud heeft betrekking op wat er wordt verteld, het verhaal (**narratieve laag**). Vorm heeft betrekking op hoe dat verhaal wordt verteld (**filmische laag**). En dan is er ook nog de context waarbinnen de film gemaakt is en ontvangen wordt (**contextuele laag**). Om een film goed te kunnen begrijpen is informatie uit alle lagen noodzakelijk. Belangrijk is dat je samenhang gaat herkennen tussen de verschillende lagen! Op die manier krijg je het beste inzicht in het complexe, maar ook heel boeiende medium Film.

NARRATIEVE LAAG

Als je naar een film kijkt, begrijp je meestal vrij snel hoe het verhaal loopt. Vaak worden verhalen verteld volgens een vierstappenstructuur, ook in de meeste films is dat het geval. Deze structuur biedt een handvat bij het begrijpen van wat er in een film gebeurt. In stap 1 worden de belangrijkste personages geïntroduceerd en wordt de situatie uitgelegd. Meestal heeft de hoofdpersoon een wens, verlangen of opdracht te vervullen. Dit gegeven stuwt het verhaal voort. In stap 2 krijgt de hoofdpersoon te maken met hindernissen en obstakels die hij moet overwinnen om zijn doel te bereiken. De situatie kan zelfs compleet uit de hand lopen. Zo wordt een spanningsboog gecreëerd. De kijker blijft kijken om te weten te komen hoe het afloopt. In stap 3 biedt een actie van de hoofdpersoon uitkomst en in stap 4 volgt de conclusie. De *beleving* van het verhaal door de kijker hangt in grote mate af van de filmische laag.

FILMISCHE LAAG

De vormgeving bepaalt hoe het verhaal wordt overgebracht op de kijker. Hierbij zijn twee manieren te onderscheiden: (1) de artdirection zoals locatie, decors, licht, kleding en make-up en (2) de technische vormgeving zoals camera, special effects en montage. Artdirection (ook wel de mise-en-scène genoemd) is de vormgeving die vóór de camera plaatsvindt. Elementen van deze vormgeving kunnen elementen uit de bestaande realiteit zijn, zoals een straat, of ze kunnen speciaal voor de film zijn gemaakt, zoals decors in een studio of kostuums.

De camera legt vast wat de kijker ziet en hoe dat te zien is. De camera bepaalt het perspectief van de kijker. Zo kan er van dichtbij of veraf gefilmd worden, de camera kan bewegen en de positie van de camera kan subjectief zijn (hoog, laag of gefilmd vanuit het gezichtspunt van een personage). Een onafgebroken opname heet een shot. In de montage worden volgorde, combinatie en lengte van de shots bepaald. Montage is dus het selecteren, knippen en herschikken van de gefilmde shots. Door beelden met elkaar te combineren kan een enkel beeld een andere betekenis krijgen. Zo kan een kijker de blik van het personage als droevig interpreteren in combinatie met beelden van een begrafenis en hetzelfde beeld als vrolijk in combinatie met beelden van een kermis.

In bijna alle films is geluid net zo belangrijk als beeld. Geluid wijst de kijker op gebeurtenissen of een sfeer die uit beelden alleen niet af te leiden is. Er zijn drie soorten geluid: gesproken tekst, geluid dat bij de gebeurtenissen past en muziek. Geluid kan binnen het verhaal voorkomen, bijvoorbeeld de acteurs die geluid maken of achtergrondgeluiden. Geluid kan ook buiten het verhaal voorkomen. Het komt dan niet voort uit het beeld, maar is achteraf toegevoegd, tijdens de montage. Vaak wordt hierbij gebruik gemaakt van muziek.

Bij de manier waarop het verhaal wordt verteld hoort ook acteren. Goed acteren hoeft niet samen te gaan met de geloofwaardigheid van een verhaal. Een acteur is overtuigend wanneer het personage geloofwaardig overkomt. Er zijn verschillende manieren van acteren te onderscheiden die ieder hun eigen effectiviteit hebben. De nadruk ligt steeds op iets anders, op stem (taal en uitspraak), lichaamstaal of mimiek. Zo werd mimiek vooral veel gebruikt in de tijd van de zwijgende film en is het nu vaak terug te vinden in komedies, waarbij gekke gelaatsuitdrukkingen op de lachspieren moeten werken.

CONTEXTUELE LAAG

Voor de context van een film spelen zaken als: uit welk land komt de film? In welke tijd speelt de film? Zijn er situaties, gebeurtenissen, personages of gebruiken in de film te herkennen die daarbij passen? Past de film in een genre of een stroming? Voor wie is de film gemaakt? Welke films heeft deze regisseur nog meer gemaakt? Heeft de regisseur een bepaald handelsmerk?

Vragen helpen ook bij het vaststellen van dieperliggende maatschappelijke en culturele betekenissen. Hoe worden relaties weergegeven? Welk beeld wordt gewekt van het gezin, de klasse, man en vrouw, rassen, andere landen of andere religies? Wordt een bepaald gedrag bijvoorbeeld bevestigd of juist ter discussie gesteld? Door wie is de film gefinancierd? En heeft de investeerder een belang om het onderwerp in een bepaald daglicht te plaatsen?

De gebruikte symboliek in een film helpt bij het creëren van betekenis en dus het begrijpen van een filmverhaal.

Thematisch gezien zijn bijvoorbeeld roadmovies veelal een zoektocht, waarbij de weg een metafoor is voor het zoeken. Een weg biedt tevens mogelijkheden om in verschillende situaties te belanden.

vogel perspectief personages lijken kleiner en kwetsbaarder.

ooghoogte neutraal standpunt

kikvors perspectief personages lijken groter en machtiger

